

'marrà' pertot, de manera que no sabem si Meyer (VKR VI, 69) anava prou segur en afirmar que *lu mârê* era el verro («der eber») en una localitat del Tarn-et-Gar. (Leribosc).

També a França n'hi ha documentació antiga, que ja hem vist a Sant Gaudens el 1203; «que-ls carnalà un *mardaa* e un motoo e i ouelha» en un doc. bigordà de 1339 (*Li Vert de Benac*, 151); «foc ordenat que fossa tornat hun *maro*, que era estat pres de las susditas ahollas, e era enpenhat», en els Comptes de Riscle (c. 1450), a la punta SO. del dept. del Gers (PSW, s. v. *marron* v, 130b). Ja hem vist que les formes basques tenen també -rr- unànime.

En castellà i els seus veïns occidentals tenim, en canvi formes amb -r- senzilla, que poden ser degudes a la influència ja antiga del ll. MAS, MARIIS, 'mascle', mascle animal o humà. Inclouent-hi l'alabès *marote* i la seva variant *marón*, que Baráibar localitza en el Nord-Est de la província, o sigui ben prop del límit lingüístic amb el basc pervivent, i que ja apareix en el Fuero de Alaba. Tanmateix el fet que a Castella aparegui en la forma *morueco*, amb una -o- agreujant la discrepància, feia dubtar de la identitat amb la nostra denominació. Heus aquí, però, com vaig aclarir-ho en el meu llibre, mostrant que primer era amb -a-:

«*Marueco* aparece en los Fueros de Navarra, de Medinaceli, de Tudela, en los Fueros de Aragón, ms. de Zaragoza (c. 1300) (Tilander, pp. 6, 208, 471), en un inv. aragonès de 1374,⁶ en la Bíblia judeo-espanyola de Ferrara. *Morueco* está ya en el Fuero de Usagre y en el de Alcalá de Henares etc.⁷ *Morueco* es la forma tradicionalmente admitida desde Covarrubias (1611) y *DAut.*, y debe de tener considerable extensión, pero no es conocido generalmente (lo vulgar es decir *carnero padre*). A juzgar por la documentación, *marueco* ha sido siempre forma soriana y aragonesa (sigue diciéndose en algún punto de Aragón). Del antiguo *marueco* derivan *maroquil* "redil para moruecos" y *marocazo* "golpe de carnero" empleados en los altos valles santanderinos, donde hoy el vocablo corriente es *marón* ---. En Portugal existió la forma *maroco* correspondiente a la castellana (Coímbra 1145, *PMH*, *Leges* I, 755 y en fuero semi-leonés de 1209, *ibid.*, 872); hoy se escribe *marouco* en el Alemtejo; i el port. *maroto* es probable que significara primitivamente lo mismo, puesto que hoy vale "lascivo", además de "malicioso, brejeiro"».

Acabava fent notar que també hi havia formes diferents a l'Occident hispànic, i amb terminacions semblants a les occitanes i basco-aquitàniques: *maroto* a Salamanca, *marón* també en aquesta província, a Astorga (Al. Garrote), el Bierzo (GaRey) i Maragateria, segons la cobla popular citada per Concha Espina: «Si quieres tener femias / en tus rebaños, / un *marón* sólo deja / de pocos años» (*La Esfinge Maragata*, p. 352).⁸

La nostra conclusió ha de ser que el cast. mod. *morueco* té una o secundària deguda a la influència del verb *amorcer* 'cobrir el marrà a l'ovella' (*DACEsp.*), el qual sembla resultar d'un encreuament del nostre radical pre-romà amb el ll. AMOR, cf. lleon. orient. *amo-*

recerse «estar en celo la oveja» (Cespedosa, *RFE* xv, 279), salm. *morecerse* «copularse los ovinos», i en aquest grup reapareixen les formes amb -rr-: salm. *amorcerse* «estar en celo las ovejas» (Lamano). Ara bé el que acaba de donar el cop de gràcia a la mala etimologia MAS, MARIIS, i demostrar la unitat profunda de tot plegat, és que, a l'Occident hispànic, no sols reapareix *ma-* i la -rr- en aquestes formes, perquè encara n'hi ha d'altres amb la inicial MARR- intacta: gall. *marroa* «vacca que no concibe» (Valladares) (evidentment < MARR-ONA), que ha de venir del mateix radical, compareu el cast. *machorra* id. derivat de *macho*; i viceversa en el Fuero navarrès de Tudela hi ha *marir* i *marecer* «cobrir el morueco a la oveja» (Tilander, l. c.). Sobre l'aragonès veg. infra.

A desgrat de la varietat de formes i terminacions s'imposa veure-hi una unitat fonamental. Salta a la vista que l'element constant és *marr-* (alternant amb *mard-*) i la resta han de ser suffixos. Per damunt de tot, l'alternança -rr-/-rd- és reveladora, car aqeix fenomen només, o quasi exclusivament, es produeix en mots d'origen pre-romà, i hi té considerable freqüència; veg. Rohlfs, *Le Gc.*, § 384, p. 100; Coromines, *Top. Hesp.* II, 141 (i ja *BDC* xxiv, 24; *VRom.* II, 455); M-Lübke, *Da Kat.*, 66. I la trasmudança *m/b-* és precisament típica del basc (com ho digueren sovint Uhlenbeck, Mitxelena, p. ex. en *FoHiVca.*, de Mitxelena, p. 276, i ho veié ja altres vegades el mateix Schuchardt). Per si tot això fos poc, és evident que la noció específica del 'marrà' interessa gairebé només els pastors, i no el poble de les ciutats, i això confirma un origen pre-romà sense rèplica possible.

En el que encara es poden tenir diverses opinions és en l'extensió del nostre grup lexical, i per tant en la família lingüística a què l'hem d'atribuir. Sainéan cita Bas-Maine *marran* «brebis em chaleur», Vendée *méret* «bouc», Champagne *marrau* «mouton» (*Sources Indig.* II, 36, 92), però el caràcter esporàdic d'aquestes formes, i més encara llurs significats discrepants, són indicis que convé separar-les-en. Més força té la sospita pel que fa al tipus BERR- estès per tota l'Alta Itàlia, i a més a més en el Carcí i altres parlars d'Oc, Savoia, Lorena i Valònia (nota citada de Jud, i *REW*, 1049), car aquí sí que té caràcter general l'acc. 'marrà'. D'altra banda la possibilitat d'un canvi *b- > m-* de tipus basc facilitaria admetre una germanor originària, però justament una vasconicitat originària difícilment es conciliaria amb Itàlia, Savoia, Portugal etc.; també estem molt menys certs que aquest fenomen fos tan ibèric com basc, i la *e* del tipus BERR- també l'allunya del nostre, més que més donada la brevetat gran de l'arrel.

Ja hem vist que un savi com Schuchardt (amb explícita i forta reserva) aïllava a paronomàsies molt més íntimes en llunyans llenguatges camítics i caucàsics: davant el darrer, l'escepticisme ha de restar total tractant-se aquí de l'ovella, i amb una -f- que ens aparta; davant l'altre no tant. Al capdavant en el cas de BERR- una creació elemental hipocorística és ben suggestiva, per la imitació de la veu *BE-* i afegint-hi